

Öğrencilerin Stres, Depresyon, Kaygı ve Kariyer İyimserliğinde Şehir Farkı: Ampirik bir Araştırma*

City Difference on Students' Stress, Depression, Anxiety, and Career Optimism: An Empirical Research

Süreyya Ece**^{ID}

MAKALE BİLGİSİ

ARTICLE INFO

Araştırma Makalesi Research Article

Sorumlu Yazar:
Corresponding author:

** Şırnak Üniversitesi
sureyyaace@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-2110-8091

Başvuru / Submitted:
8 Ekim 2023

Kabul / Accepted :
8 Aralık 2023

DOI: 10.20860/ijoses.1373033

Atıf / Citation:

Ece, S. "Öğrencilerin Stres, Depresyon, Kaygı ve Kariyer İyimserliğinde Şehir Farkı: Ampirik bir Araştırma". Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(2023): 73-88.

Benzerlik / Similarity: %23

Giriş

Öz

Eğitim hayatı öğrenciler için stresli olabilmektedir. Özellikle iş yaşamına bir adım daha yaklaşan üniversite öğrencileri için bu süreç giderek daha stresli bir hal alabilmektedir. Yaşadıkları stresi kontrol altına alamadıklarında bu stres zamanla depresyon ve kaygıya dönüşebilmektedir. Stres, depresyon ve kaygı düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kariyer konusunda iyimserlikleri etkilenebilmektedir. Öğrencilerin eğitim gördükleri şehrin de stres, depresyon ve kaygı düzeyini etkilediği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı kariyer planları yapan üniversite öğrencilerinin yaşadıkları stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserliklerinde bölgesel bir etki olup olmadığını tespit etmektir. Araştırmanın amacı kapsamında birbirinden farklı gelişmişlik düzeylerine sahip iki şehirde (İstanbul-Şırnak) faaliyet gösteren iki farklı üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencileriyle anket yapılmasına karar verilmiştir. Öğrenciler arasında stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserlikleri arasında fark olup olmadığını tespit edebilmek için Bağımsız Gruplar T-Testi yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin stres, depresyon ve kaygı ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak kariyer iyimserlikleri açısından aldıkları ortalamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup, İstanbul'da faaliyet gösteren üniversite öğrencilerinin kariyer iyimserlik düzeyleri Şırnak'taki öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Stres, Depresyon, Kaygı, Kariyer İyimserliği.

Abstract

Education life can be stressful for students. Especially for university students who are getting closer to the world of work, this process can become increasingly stressful. When they cannot control the stress they experience, it can eventually turn into depression and anxiety. As stress, depression, and anxiety levels increase, students' optimism about their careers can be affected. It is believed that the city where students receive their education also affects the level of stress, depression, and anxiety. The purpose of this study is to determine whether there is a regional impact on the stress, depression, anxiety, and career optimism experienced by university students who are making career plans. Surveys were conducted in two different universities operating in two cities (İstanbul-Şırnak) with different levels of development. Independent Samples T-Test was conducted to determine if there was a difference between students in terms of mentioned variables. The analysis found no significant difference between the averages of students' stress, depression, and anxiety. However, a significant difference was found in terms of career optimism, with university students in Istanbul having higher levels of career optimism than students in Şırnak.

Keywords: Stress, Depression, Anxiety, Career Optimism.

* Bu çalışma için Şırnak Üniversitesi Etik Kurulundan 17.2.2022 tarih ve 2022/33 sayılı etik kurul onayı alınmıştır

İlk dönem örgüt kuramları örgütü ele alırken dış çevreden bağımsız olarak ele almışlardır. Klasik ve Neo-Klasik teoriler örgütün iç dinamiklerine yönelik araştırma yaparak elde ettikleri sonuçlara göre yönetim ilkeleri geliştirmişlerdir. Ancak Modern ve Post-Modern örgüt kuramlarında ise örgütün dışındaki çevrenin de örgüt üzerinde etkileri olduğunu ileri sürerek iç ve dış dinamikleri birlikte alınması gerektiğini vurgulanmıştır. Dolayısıyla bireyin yaşadığı çevrenin tutum, davranış, stres, depresyon, kaygı gibi psikolojik durumlarını etkilemesi beklenebilmektedir.

Dış çevrenin özellikle sosyal çevrenin ve çevredeki olanakların birey üzerinde ne gibi etkileri olduğu araştırma konusudur. Çevresel koşulların birey üzerindeki etkisi alan teorisi ve alt kültür teorisi kapsamında açıklanabilmektedir. Bu çalışmada öncelikle alan teorisi ve alt kültür teorisi açıklanarak çevrenin bireyler üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Çalışmada ‘öğrenim görülen yerleşim yeri öğrencilerin stres, depresyon ve kaygı düzeylerinde bir farklılık yaratır mı?’, ‘öğrenim görülen yerleşim yerine göre öğrencilerin geleceğe yönelik kariyer iyimserlikleri farklılaşır mı?’ sorularına yönelik bir cevap bulunması amaçlanmıştır.

Araştırmanın amaçlarından biri özellikle eğitim-öğretim planlayıcılarına farklı koşullarda öğrenim gören öğrenciler arasında nasıl bir fark oluştuğunu göstermek ve öğrencilere öğrenim gördükleri bölgelere göre farklı imkânlar sağlamaları konusunda dikkati çekmektir. Araştırmanın bir diğer amacı işletme yöneticilerinin gelecekte potansiyel çalışan ve yönetici olacak öğrencilerin gelişimi için ne tür imkânlar sunabileceklerine dair fikir vermektir. Araştırma sonuçları ışığında yapılacakların öğrenimde fırsat eşitliğinin ve sonrasında istihdam eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda öncelikle geleceğe yönelik gelişimleri için çaba sarf eden öğrencilerin yaşadıkları stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserliği kavramları açıklanmıştır. Daha sonra örgütlerin gelecekteki çalışan ve yöneticileri olacak öğrencilerin geleceğe yönelik kariyer iyimserlikleri, stres, depresyon ve kaygılarının çevresel koşullardan etkilenip etkilenmediğini tespit etmek için biri kırsal diğer kentsel olmak üzere iki farklı yerleşim yerinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer iyimserlikleri, stres, depresyon ve kaygıları karşılaştırılmıştır.

Stres Latince ‘estrece’ kelimesinden gelmekte olup, gerilme, baskı, zorlanma anlamlarını taşımaktadır (Aydın, 2004a). Wang ve arkadaşları (2014) stresi, bireyin talepleri ve yaşadığı başarısızlıktan doğan mental bir tecrübe şeklinde tanımlamıştır (Wang vd., 2014). Başka bir tanıma göre stres talepler, fırsatlar ve kısıtlamalarla ilişkili bir durumdur (Aydın, 2004b). Butler (1993) stresin baskıdan kaynaklanan bir durum olduğunu ileri sürmüştür. Dışsal dürtü, yani bireyin üzerindeki baskı ne kadar büyük olursa içsel çöküşün de kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir. Başka bir tanıma göre stres tepkisi, stres etkiyle yüzleştikten 3 hafta sonra ortaya çıkan ve fizyolojik olayları da içeren, anında ortaya çıkabilen psikofizyolojik tepkilere neden olan etkileşimli bir süreçtir (Robinson, 1990). Lazarus ve Folkman (1984) stresi, kişi ile çevre arasındaki, kişinin kaynaklarını zorlayan veya aşan ve onun refahını tehlikeye atan özel bir ilişki olarak tanımlamışlardır. Hammen’a (2005) göre stresli durum devam ettiği takdirde depresyona neden olabilmektedir (Hammen, 2005). Depresif bozukluklar Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı-5’e göre acı verici duygusal bir durum ile ilişkilidir (APA, 2013, akt. Conejero vd., 2018). Depresif bozuklukların genel özelliği spesifik bilişsel ve somatik semptomlarla birlikte belirgin bir sıkıntıya veya işlevsellikte bozulmaya yol açan üzgün, boş veya sınırlı ruh halidir (Maina, Mauri, & Rossi, 2016). Depresyon çaresizlik, suçluluk, değersizlik gibi olumsuz duyguların hissedilmesi ya da uykuda düzensizlik,

yeme bozuklukları gibi fiziksel rahatsızlıkların yaşanması durumu olarak tanımlanmıştır (Mahan vd., 2010). Bir diğer psikolojik rahatsızlık durumu olan kaygı bireyde herhangi bir iç ya da dış uyarının birey üzerindeki etkisinin açıkça ifadesi olarak tanımlanmıştır (Putwain, 2007). Başka bir tanıma göre kaygı bireyde içsel ya da dışsal bir uyarının orantısız bir gerilim üretmesi sonucu bireyde yoğun bir sıkıntının yaşanmasıdır. Kaygı durumunda korkulan bir duruma yaklaşıldığında bireyde endişe ve gerginlik artmaktadır (Maina, Mauri, & Rossi, 2016).

Gelecek planları yapan üniversite öğrencilerinde stres, depresyon ve kaygı yaşamaları beklenen bir durumdur. Söz konusu psikolojik rahatsızlıkları uzun süre yaşamalarının kariyerlerine yönelik iyimserliklerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Kariyer herhangi bir meslek için aşılması gereken engeller ve meslekte ilerleyebilmek için takip edilmesi gereken süreçler olarak tanımlanmıştır (Serinkan vd., 2012). Bireyin iyimser olmasının geleceğe yönelik kariyer planlaması üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu iddia edilmiştir (Creed, Patton, & Bartrum, 2002). Farklı çevrelerde yaşayan insanların hayata bakış açıları farklı olabileceğinden öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre göre kariyer iyimserliklerinin farklı olabileceği öngörülmektedir. Bu fark alan teorisi kapsamında açıklanabilmektedir.

Alan teorisinde öne çıkan kavram yaşam alanıdır. Psikolojik yaşam alanı bireyin belirli bir andaki davranışını belirleyen olguların bütünü belirten bir kavramdır (Lewin, 1936, s. 12). Elie-Dit-Cosaque ve arkadaşlarına (2011) göre alan teorisinin temel ilkeleri, iç ve dış kuvvetler ve davranışlar arasında doğrudan bağlantıların bulunduğunu öne sürmektedir. Aynı zamanda saha güçleri arasında, sonuçta algıları ve davranışları etkileyen karşılıklı etkileri de öngörmektedir. Bir diğer temel varsayım, kişiden (veya iç süreçlerden) kaynaklanan süreçlerin müdahale edebileceği ve iç ve/veya dış güçlerin davranış ve algılar üzerindeki etkisine aracılık edebileceğidir (Elie-Dit-Cosaque, Pallud, & Kalika, 2011).

Alan teorisinin odak noktası “yaşam alanı” olarak adlandırılan bir durumdaki kişidir. Kişinin yaşam alanı ve psikolojik çevresi, sürekli değişen, kişinin belirli bir andaki deneyim ve davranışlarını belirleyen her şeyi kapsayan dinamik bir alan olarak görülmektedir (Lindorfer, 2020, s. 33). Genel sosyal atmosfer, bireyin dostluğu, düşmanlığı veya gerilimi için de geçerlidir. Kuşkusuz sosyal atmosferin bu genel özellikleri, insanın davranışı ve gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak yine de insan atmosferinin ne halde olduğunu ancak atmosfer değiştiğinde anlaşılmaktadır (Lewin, 1936, s.19).

Bir alan olması nedeniyle yaşam alanındaki olgular (nesnelere, kişiler, etkinlikler) birbiriyle ilişkilidir ve kişi ile çevrenin karşılıklı olarak birbirine bağımlı olduğu düşünülmelidir (Lindorfer, 2020). Hele ki psikolojik mekânların inşasında “etkiler” temel alındığında, her bireyin yaşam alanını bambaşka bir dünya olarak düşünmek gerekecektir. A bireyinin yaşam alanında önemli bir rol oynayan bir arzu, B bireyi için hiçbir psikolojik gerçekliğe sahip olmayabilmektedir (Lewin, 1936, s. 68).

Çevrenin bireylerin hayata bakışları üzerindeki etkileri Fischer (1975) tarafından geliştirilen model ile de açıklanabilmektedir. Altkültür teorisi olarak adlandırılan Fischer Modeli, şehir yaşamının sosyal davranışı etkilediğini, çünkü kentsel nüfusun büyüklüğü nedeniyle etnik, mesleki ve dinsel gibi belirli alt kültürlerin gelişmesinin çok daha kolay olduğunu savunmaktadır. Bu gelişen

alt kültürlerin varlığı sapkın, alışılmışın dışında ve yenilikçi davranışların ortaya çıkmasını arttırmakta ve aynı zamanda yeni tutum ve davranış kalıplarının önce şehir içinde ve daha sonra şehrin dışına yayılmasına yol açmaktadır (Korte, 1980).

Alt kültür daha büyük bir sosyal sistem ve kültür içinde var olan nispeten farklı bir sosyal alt sistemle ilişkili bir dizi modal inanç, değer, norm ve gelenektir. Nüfus büyüklüğü dinamik yoğunluk süreciyle yapısal farklılaşmayı teşvik etmektedir. Dolayısıyla bir yerleşim yeri ne kadar büyük olursa iç bölgesi o kadar geniş olmakta ve kültürel bölge için o kadar merkezi bir yer olabilmektedir. Genel olarak, bir coğrafi alan ne kadar büyük olursa, içindeki grupların çeşitliliği de o kadar fazla olmaktadır. Çünkü bu tür yerler göç de almaktadır. Göçün genel olarak şehre doğru yönü göz önüne alındığında sonuç, büyük bir yerleşimin, küçük bir yerleşime göre daha fazla çeşitlilikteki alt kültürlerden göçmen çekeceğidir. Bir yer ne kadar kentsel olursa, alışılmışın dışında olma oranları da o kadar yüksek olmaktadır (Fischer, 1975).

Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığından kırsal kesim ile kentsel kesimde yaşan insanların hayata bakışlarının da farklı olabileceği söylenebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında kentlerde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserlikleri düzeylerinin farklılaşabileceği düşünülmektedir.

Çevre güçleri bireyin büyüme ve gelişmesini anne karnından itibaren etkilemeye başlamaktadır. Eğitimsel gelişim süreci fiziksel, sosyal, kültürel ve psikolojik ortamda gerçekleşmektedir (Lawrence & Vimala, 2012). Bu durum sosyal bağlam ile ilişkilidir. Sosyal bağlam sosyal etkileri, öğrenilmiş davranış kalıplarını, normatif inançları ve uyumlu veya uyumsuz etkileşimleri uygulayan aile, arkadaşlar ve tanıdıklardan oluşan kişisel ağları ifade etmektedir. Çocuklar ve gençler için en etkili sosyal bağlamlar aile, akran grubu, okul ve mahalledir (Acker & Wehby, 2000).

Alan teorisi ve alt kültür teorisi çevrenin bireyin davranışlarını etkileyebileceğini ileri sürmektedir. McInnis ve Young (2015) kentsel ve kırsal alanlar arasında ekonomik, kültürel, sosyal ve eğitimsel faktörlerle ilgili farklılıkların olduğunu ve bu farklılıkların bireylerin davranışsal ve zihinsel sağlık sonuçlarını etkileyebileceğini ileri sürmüştür. Kentsel bölgede yaşamının psikolojik rahatsızlıkların nedenlerinden biri olduğu ifade edilmiştir (Os, Kenis, & Rutten, 2010). Bu konuyla ilişkili olarak Oğuztürk (2008) tarafından yapılan çalışma kırsal kesimde kaygı ve depresyonun kentsel kesimdeki nüfusa göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bir diğer çalışma Romans ve arkadaşları (2011) tarafından yapılmıştır. Çalışmada Kanada’da depresyon ve kaygı bozukluğunun kırsal ve kentsel bölgelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda kırsal kesimde yaşayanlar arasında depresyon riskinin daha düşük olduğu belirlenmiştir (Romans, Cohen, & Forte, 2011).

Bu konuda öğrenciler üzerinde yapılan farklı çalışmalar mevcuttur. A.B.D.’de lisans öğrencilerini kapsayan bir araştırmada kırsal kesimdeki öğrencilerin, kentsel kesimdeki öğrencilere oranla daha yüksek travma sonrası stres tepkileri sergiledikleri tespit edilmiştir (Keller & Owens, 2020). Hindistan’da kırsal ve kentsel yerleşim yerlerindeki farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerle yapılan başka bir araştırma sonucunda kentlerde öğrenim gören öğrencilerin zihinsel sağlık durumlarının, kırsal şehirlerde öğrenim gören öğrencilerin zihinsel sağlık durumlarından daha iyi olduğu belirlenmiştir (Tripathy & Sahu, 2021).

Ancak Malezya’da yapılan çalışmada farklı bir sonuç elde edilmiştir. Bu çalışmada ilköğretim öğrencileri arasında depresyon yaygınlığının kırsal ve kentsel bölgelere göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda iki grup arasında depresyon açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır (Ramli vd., 2008). Benzer şekilde Tayvan’da kırsal ve kentsel bölgelerde öğrenim gören öğrenciler ile yapılan çalışma sonucunda kırsal ve kentsel öğrenciler arasında kaygı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Wang, 2013).

Öğrencilerin başarı durumları da yaşadıkları bölgeye göre değişebilmektedir. Bu durumun sebeplerinden birinin kentsel ve kırsal alanlardaki imkânlar olabilmektedir. Bu konuda Tayvan’da kırsal ve kentsel bölgelerde faaliyet gösteren okullardan 293 öğrencinin katıldığı bir araştırma yapılmış olup, kentlerdeki okullarda, kırsaldaki okullara göre interaktif tahta, bilgisayar, tablet vb. daha fazla teknolojik araç-gereçlerin olduğu tespit edilmiştir (Wang, 2013). Söz konusu olanaklara sahip olma bireyin öz-yeterliliğini arttırabileceği öngörülmektedir. Öz-yeterliğin, bireyin arzu ettiği hedeflerine ulaşmak için belirli bir şekilde performans gösterme veya belirli bir davranışta bulunma yeteneklerine sahip olduğuna dair inancı (Onyishi & Ogbodo, 2012) olduğu dikkate alındığında bu tür olanakların öğrencilerin başarısını etkileyebileceği düşünülmektedir. Ancak Wang (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler arasında öz-yeterlik açısından karşılaştırma yapılmış ve yapılan karşılaştırma sonucunda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Oysa bununla ilişkili olarak farklı sosyo-ekonomik statüye sahip olmanın öğrencilerin başarısını nasıl etkilediğine dair bir araştırma yapılmıştır. Ankara’da üç farklı sosyo-ekonomik statüye sahip bölgelerdeki okullarda yapılan bu araştırma sosyo-ekonomik statüsü yüksek olan çevrelerdeki okullarda okuyan öğrencilerin başarılarının, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip çevrelerdeki okullarda okuyan öğrencilerden yüksek olduğunu göstermiştir (Korkmaz, 2005).

Bir diğer çalışma Lawrence ve Vimala (2012) tarafından yapılmıştır. Değişim öğrencileriyle yapılan bu çalışma sonucunda eğitim görülen okulun akademik başarıyı etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada kırsal bölgede öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısının, kentsel bölgede öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısından yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Hindistan’da kırsal bölgede ve kentte öğrenim gören öğrencilerin arasında karşılaştırma yapıldığı bir başka çalışma kentteki öğrencilerin öz-saygı ve zekâ ortalamalarının kırsaldaki öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Kırsal bölgedeki öğrencilerin ise aile baskısının kentteki öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Chithprabha & Kanekar, 1995).

Çin’de yürütülen bir çalışmada kırsal ve kentsel bölgede öğrenim gören öğrencilerin bilişsel yetenek puanları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda kentsel bölgede öğrenim gören öğrencilerin bilişsel yetenek puanlarının kırsal bölgedeki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Zhao vd., 2017).

Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerleri onların akademik başarısının yanı sıra geleceğe yönelik planlarını da etkileyebilmektedir. Bu konuyla ilişkili olarak A.B.D.’de Ohio Eyaletinde kırsal ve kentsel yerleşim yerlerindeki okullarda eğitim gören lise öğrencileri farklı değişkenler bakımından karşılaştırılmıştır. Çalışmada öğrencilerin geleceğe yönelik eğitim planları, meslek seçimleri ve gelir beklentileri konusundaki istekler açısından da farklı oldukları belirlenmiştir. Kentsel bölgedeki

okullarda öğrenim gören öğrencilerin eğitimlerine devam etme konusunda kırsal bölgedeki okullardaki öğrencilere göre daha istekli oldukları belirlenmiştir (McCracken & Barcinas, 1991).

Başka bir çalışmada Yang ve Venezia (2020) tarafından kırsal ve kentsel bölgelerdeki okullarda öğrenim gören öğrenciler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak kentsel alanlarda mesleki derece gerektiren geniş iş fırsatlarının mevcut olduğu ve bu durumun, kentsel alanda öğrenim gören öğrencileri daha kısa sürede mezun olmaya motive edebildiği ifade edilmiştir. Ancak kırsal alanlardaki sınırlı iş fırsatlarının, kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin mezuniyetine katkıda bulunmayabildiği, başka bir ifadeyle kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin daha geç mezun olabilecekleri ileri sürülmüştür (Yang & Venezia, 2020).

Endonezya’da kırsal, şehir merkezi ve bir metropolit şehirde öğrenim gören lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada metropolde öğrenim gören öğrencilerin prestijli yükseköğretim kurumlarına daha yakın oldukları ve yerel olarak daha fazla rol modele sahip oldukları ve bu nedenle geleceğe yönelik kariyer hedeflerini belirlemede daha motive oldukları ifade edilmiştir (Lamb, 2012).

Yukarıdaki çalışma sonuçları kırsal kesim ve kentsel kesimde öğrenim gören öğrencilerin birbirinden farklılaşabileceğini göstermektedir. Teorik ve ampirik çalışmalara dayanarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H₁: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin stres belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin kaygı belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin kariyer iyimserlik düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada çevre koşullarına göre öğrencilerin kariyerlerine dair iyimserlik, yaşadıkları stres, depresyon ve kaygı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada nesnellığın ön planda olduğu ve sayısal verilerin temel alındığı, geleceğe yönelik tahminlerde bulunmak için de kullanışlı olan nicel araştırma yöntemi (Gürbüz & Şahin, 2018) kullanılmıştır. Araştırmada ihtiyaç duyulan verileri toplamak için zaman ve maliyet açısından avantajlara sahip bir yöntem olan anket yöntemi tercih edilmiştir.

Örneklem

Araştırmaya ülkemizin en gelişmiş metropollerinden biri olan İstanbul’da eğitim veren bir üniversite ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) sınıflandırmasına göre sosyo-ekonomik gelişmiş düzeyi açısından en düşük düzeydeki bölgelerden biri olan Şırnak ilinde eğitim veren üniversite öğrencileri dahil edilmiştir. TÜİK verilerine göre en yüksek kayıtlı istihdam oranına sahip lisans alanı sağlık ve refah olduğu (%83), mezuniyet sonrası ilk iş bulma süresinin en kısa olduğu alanlardan birinin sağlık olduğu (www.data.tuik.gov.tr) bilgisine dayanarak İstanbul’da sağlık alanına

yoğunlaşmış bir üniversite olan Biruni Üniversitesi seçilmiştir. Hazırlanan anket formunun bağlantısı çevrimiçi olarak Biruni Üniversitesi ile Şırnak Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere dağıtılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Anket aracılığıyla katılımcıların stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserliklerinin ölçülmesi planlanmıştır. Kariyer iyimserliğin ölçmek için Rottinghaus vd. (2005) tarafından geliştirilen ve Kalafat (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan Kariyer Geleceği ölçeğinde (KARGEL) yer alan kariyer iyimserliği boyutu kullanılmıştır. Bu boyut 11 maddeden oluşmakta olup, 'Kariyerimi düşündüğümde heyecanlanıyorum', 'Kariyer hedefleri belirlemek benim için zor bir konu', "Kariyerimi plânlamak benim için doğal bir faaliyettir" boyutta yer alan bazı ifadelerdendir. Stres, kaygı ve depresyonu ölçmek için Yılmaz ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe kısa formunun güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılan ve 21 ifadeden oluşan DASS-21 ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte "Olaylara aşırı tepki vermeye meyilliyim", "Birey olarak değersiz olduğumu hissettim", "Geçerli bir neden olmadığı halde korktuğumu hissettim" ifadeleri örnek olarak verilebilir.

İşlem

Kariyer Geleceği ölçeğinde öğrencilere her bir ifade için 'hiç katılmıyorum', 'katılmıyorum', 'kararsızım', 'katılıyorum' ve 'kesinlikle katılıyorum' cevap alternatifleri sunulmuş ve verilen cevaplara sırasıyla 1'den 5'e kadar değer verilmiştir. Ortalamanın yüksek olması kariyer iyimserliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

DASS-21 ölçeğinde yer alan durumları yaşama sıklıklarına göre öğrencilere 'hiçbir zaman', 'bazen', 'oldukça sık' ve 'her zaman' seçenekleri sunulmuştur. Her bir seçenek için sırasıyla 0'dan 3'e kadar değer verilmiştir. Ortalamanın yüksek olması katılımcının ilgili değişkeni yüksek düzeyde deneyimlediğini göstermektedir.

Analiz

Elde edilen verilen SPSS aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmada önce katılımcıların demografik dağılımlarını tespit etmek için frekans analizi yapılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin katılımcılar tarafından kaç boyut olarak algılandığını belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Boyutlar belirlendikten sonra güvenilirlik analizleri yapılmış ve değişkenler oluşturulmuştur. Son olarak hipotezlerin test edilmesi için Bağımsız Gruplar T-Testi yapılmıştır.

Bulgular

Anket formunun dağıtıldığı öğrencilerden 58'i Şırnak Üniversitesi'nden, 49'u ise Biruni Üniversitesi'nden olmak üzere toplam 107 geri dönüş olmuştur. Yaş ortalaması 22 (18-35, SS=3,54) olan katılımcıların %84'ünün (n=90) kadın, %16'sının (n=17) erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar beslenme, mühendislik, genetik, hemşirelik, ilahiyat, beden eğitimi, çocuk gelişimi, sosyal hizmet, İngilizce, İşletme ve Turizm bölümlerinde öğrenim görmektedir.

11 ifadeden oluşan kariyer iyimserliği için yapılan faktör analizinde orijinal ve uyarlama ölçekte tek boyut olmasına rağmen bu çalışmaya katılan katılımcılar tarafından iki farklı boyut olarak algılandığı tespit edilmiştir. 11.ifadenin (Kariyerim konusunda kesinlikle doğru kararları vereceğim)

aldığı yük değerleri her iki boyut altında da birbirine yakın olduğundan bu ifade çıkartılarak tekrar analiz yapılmıştır. İfadelerin aldıkları faktör yüklerinin .48 ile .86 arasında olduğu belirlenmiştir. İfadeler arasında sadece 10. ifade düşük bir değere sahip olup, diğer ifadeler kabul edilen sınırlar içerisinde (Gürbüz & Şahin, 2018).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliğinin .85 olması örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Son olarak varyans açıklama oranının %62 olması da yeterli bir orandır (Streiner, 1994).

İfadelerden 1., 2., 3., 7. ve 8. ifadeler bir boyut altında; 4., 5., 6., 9. ve 10. ifadeler ise diğer boyut altında toplanmıştır. İlk boyutta yer alan ifadeler kariyer geleceğine ilişkin ifadelerden oluştuğundan (Örn. Kariyerimi düşündüğümde heyecanlanıyorum, Kariyer hayallerimin peşinden gitmeye hevesliyim, Gelecekteki kariyer başarımdan emin değilim) bu boyuta kariyer geleceği hakkında iyimserlik adı verilmiştir. Diğer boyuttaki ifadeler ise kariyer planlamasıyla ilgili olduğundan (Örn. Kariyer hedefleri belirlemek benim için zor, Doğru kariyeri keşfetmek zor, Kariyerimi planlamak benim için doğal bir faaliyettir) bu boyut da kariyer planlaması hakkında iyimserlik olarak adlandırılmıştır.

Stres, depresyon ve kaygı ölçeğinin kaç boyut olarak algılandığını tespit edebilmek için yapılan faktör analizinde üç boyut oluşmuştur. Yük değerleri düşük olan 3 ifade çıkartılarak analiz tekrarlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yük değerlerinin .62 ile .82 arasında olduğu; KMO değerinin .86 ve varyans açıklama oranının da %60 olduğu tespit edilmiştir.

Değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek/Boyut	O	SS	Cronbach's Alpha
1. Kariyer geleceği hakkında iyimserlik	3.78	.88	.86
2. Kariyer planlaması hakkında iyimserlik	3.42	.79	.82
3. Stres	1.55	.77	.83
4. Depresyon	1.09	.72	.90
5. Kaygı	.77	.56	.81

O=Ortalama; SS= Standart Sapma; Cronbach's Alpha= Güvenilirlik katsayısı

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri %81 ile %90 arasında olup, söz konusu değerler ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Çelik, 2016). Genel olarak öğrencilerin kariyer geleceği hakkında iyimserliği ortalamanın biraz üzerinde çıkmıştır. Kariyer planlaması hakkında iyimserlik ise orta düzeyde çıkmıştır. Öğrencilerin stres belirti düzeylerinin ortalama 2 civarında iken depresyon ve kaygı belirti düzeylerinin ise ortalama 1 civarında olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezleri test etmek için Bağımsız Gruplar T-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2. Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Üniversite	N	Stres			t	p
		O	SS	sd		
Biruni	49	1,60	0,89			

Şırnak	58	1,50	0,65	86.291	-.664	.508
Depresyon						
Üniversite	N	M	SS	sd	t	p
Biruni	49	1.00	.73			
Şırnak	58	1.18	.70	105	1.281	.203
Kaygı						
Üniversite	N	M	SS	sd	t	p
Biruni	49	.67	.55			
Şırnak	58	.86	.56	105	1.811	.073
Kariyer geleceği hakkında iyimserlik						
Üniversite	N	Mean	SS	sd	t	p
Biruni	49	4,07	0,61			
Şırnak	58	3,53	0,99	96.738	-3.431	.01
Kariyer planlaması hakkında iyimserlik						
Üniversite	N	M	SS	sd	t	p
Biruni	49	3,60	0,74			
Şırnak	58	3,27	0,82	105	-2,237	.027

N=Örneklem sayısı; O= Ortalama; SS= Standart Sapma; sd= Serbestlik Derecesi; t=T istatistiği;
p=İstatistiksel anlamlılık düzeyi

Her iki üniversite öğrencileri yaşadıkları stres, depresyon ve kaygı belirti düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Biruni Üniversitesi öğrencilerinin stres belirti düzeyi ortalaması 1.60, depresyon belirti düzeyi ortalaması 1.00 ve kaygı belirti düzeyi ortalaması .67 iken; Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin stres belirti düzeyi ortalamasının 1.50, depresyon belirti düzeyi ortalamasının 1.18 ve kaygı belirti düzeyi ortalamasının .86 olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçları her iki üniversite öğrencileri arasındaki stres, depresyon ve kaygı belirti düzeyi ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir (Stres: $t_{86,291} = -0,664$, $p > 0.05$; Depresyon: $t_{105} = 1,281$, $p > 0.05$; Kaygı: $t_{105} = 1,811$, $p > 0.05$).

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Biruni Üniversitesi öğrencilerinin kariyer geleceği hakkında iyimserlik düzeyi ortalamaları ile Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin kariyer geleceği hakkında iyimserlik düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t_{96,738} = -3,431$; $p < 0.05$). Biruni Üniversitesi öğrencilerinin kariyer geleceği hakkında iyimserlik düzeyi ortalamasının ($\bar{x} = 4.07$; $SS = .61$); Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin kariyer geleceği hakkında iyimserlik düzeyi ortalamasından ($\bar{x} = 3.53$; $SS = .99$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç H_4 hipotezini desteklemektedir. Öğrencilerin kariyer planları hakkında iyimserlik düzeyi ortalamaları arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir fark çıkmıştır. Biruni Üniversitesi öğrencilerinin kariyer planları hakkında iyimserlik düzeyi ortalamasının ($\bar{x} = 3.60$; $SS = .74$); Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin kariyer planları hakkında iyimserlik düzeyi ortalamasından ($\bar{x} = 3.27$; $SS = .82$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İnsanların yaşadığı çevre sosyal ve fiziki açıdan sahip olduğu özellikler bakımından davranışlarını, tutumlarını, algılarını etkileyebilmektedir. Bu konuyla ilgili kırsal kesim ile kentsel

kesimde yaşayan insanlar arasında karşılaştırma yapılarak hangi açılardan farklılaştıklarına, başka bir ifadeyle bu çevrelerin insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığına dair çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Elie-Dit-Cosaque, Pallud, & Kalika, 2011; Fischer, 1975; Korte, 1980; Lamb, 2012; Lewin, 1936; Os, Kenis, & Rutten, 2010; Tripathy & Sahu, 2021; Wang, 2013; Yang & Venezia, 2020). Bu çalışmada kentsel ve kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin kariyer iyimserlikleri, stres, depresyon ve kaygı düzeyleri karşılaştırılarak söz konusu değişkenler açısından anlamlı bir fark olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında bir metropol kenti olan İstanbul ilinde faaliyet gösteren Biruni Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal bir bölge olan Şırnak ilinde faaliyet gösteren Şırnak Üniversite'sinde öğrenim gören öğrenciler arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Faktör analizinde Kariyer İyimserliği ölçeğindeki ifadeler iki boyut altında toplanmıştır. Bu boyutlar ifadelere göre kariyer geleceğine dair iyimserlik ile kariyer planlamasına dair iyimserlik olarak adlandırılmıştır. Ölçekteki 11. ifade (Kariyerim konusunda kesinlikle doğru kararları vereceğim) her iki boyut altında da birbirine yakın değerler aldığından bu ifade analiz dışı bırakılmıştır. Katılımcılarda söz konusu ifadenin hem planlama hem de geleceğe yönelik bir iyimserlik algısı oluşturmuş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma hipotezlerini test etmek için Bağımsız Gruplar T-Testi yapılmıştır. Analiz sonucunda Biruni Üniversitesi öğrencileri ile Şırnak Üniversitesi öğrencilerinin yaşadıkları stres, depresyon ve kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Ancak Biruni Üniversitesi öğrencilerinin kariyer geleceğine dair iyimserlik düzeyleri ile kariyer planlamasına dair iyimserlik düzeyleri Şırnak Üniversitesi öğrencilerinden daha yüksek çıkmış ve aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre hipotezlerin desteklenme durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3. Hipotezlerin Desteklenme Durumu

Hipotez	Desteklenme Durumu
H₁: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin stres belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.	Desteklenmedi
H₂: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.	Desteklenmedi
H₃: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin kaygı belirti düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.	Desteklenmedi
H₄: Kentsel kesimde öğrenim gören öğrenciler ile kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin kariyer iyimserlik düzeylerinin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.	Desteklendi

H₄ hipotezinde kullanılan değişken faktör analizinde kariyer geleceğine dair iyimserlik ile kariyer planlamasına dair iyimserlik adı verilen iki boyuta ayrılmıştı. Söz konusu boyutlar açısından grupların aldıkları ortalamalar arasında anlamlı bir fark çıktığından bu hipotezin desteklendiği kabul edilmektedir.

Elde edilen diğer sonuçlar H_1 , H_2 ve H_3 hipotezini desteklememektedir. Oysa kırsal kesimde kaygı ve depresyonun kentsel kesimdeki nüfusa göre daha yüksek olduğuna dair çalışma sonuçları mevcuttur (Oğuztürk, 2008). Öğrencilerle yapılan bir çalışmada kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilerin stres düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Keller & Owens, 2020). Hindistan'daki bir çalışmada da kentsel bölgede öğrenim gören öğrencilerin zihinsel sağlık durumunun, kırsal bölgedeki öğrencilere göre daha iyi olduğu belirlenmiştir (Tripathy & Sahu, 2021). Başka bir çalışmada ise kırsal kesimde yaşayanlar arasında depresyon riskinin daha düşük olduğuna dair sonuçlar elde edilmiştir (Romans, Cohen, & Forte, 2011). Bu araştırmanın sonuçları söz konusu çalışmaları desteklememekte, ancak Malezya'da yapılan çalışma (Ramli vd., 2008) ile Tayland'da yapılan çalışmanın (Wang, 2013) sonucunu desteklemektedir.

Araştırma sonuçları birbirinden fiziksel ve sosyo-kültürel olarak farklı şehirlerde öğrenim görmenin öğrencilerin yaşadıkları stres, depresyon ve kaygı düzeylerini farklılaştırmadığını göstermektedir. Farklı imkânlara sahip şehirler ve kurumlarda öğrenim görseler bile öğrenciler kamu kurumu kadroları, üniversite kadroları gibi meslekler için aynı sınavlara girmeleri gerekmekte ve aynı puanlama, aynı koşulların bütün öğrenciler için geçerli olması, her iki üniversite öğrencileri arasında stres, depresyon ve kaygı düzeyleri açısından farklılığın olmamasının nedeni olarak gösterilebilmektedir.

Alan Teorisi ve Alt Kültür Teorisi (Fisher Modeli)'ne göre İstanbul'da öğrenim gören öğrencilerin kariyer gelecekleri hakkında iyimserliklerinin kırsal bir bölge olan Şırnak ilinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olması beklenen bir durumdur. Kırsal ve kentsel kesimde öğrenim gören öğrencilerin karşılaştırıldığı başka çalışmalarda kentte öğrenim gören öğrencilerin akademik başarıları ve bilişsel yetenek puanlarının kırsal kesimde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Chithprabha & Kanekar, 1995; Korkmaz, 2005; Zhao vd., 2017). Akademik başarının yüksek olmasının öğrencilerin kariyer geleceklerine dair iyimserliklerini etkileyebildiği öngörülmektedir. Nitekim üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada akademik başarının öğrencilerin kariyer kararı öz-yeterliklerini arttırdığı tespit edilmiştir (İlter, 2021). Başka bir çalışmada kentlerde iş olanaklarının daha fazla olmasının kentlerde öğrenim gören öğrencilerin daha kısa sürede mezun olma konusunda motive ettiği ifade edilmiştir (Yang & Venezia, 2020). A.B.D.'de yapılan başka bir çalışmada da kentsel bölgedeki öğrencilerin eğitim planları konusundan kırsal kesimdeki öğrencilere göre daha istekli oldukları tespit edilmiştir (McCracken & Barcinas, 1991). Endonezya'da lise öğrencilerinin dahil edildiği bir çalışmada da metropolit bir şehirde öğrenim gören öğrencilerin geleceğe dair kariyer planları yapma konusunda kırsal bölgede öğrenim gören öğrencilere göre daha motive oldukları ifade edilmiştir (Lamb, 2012). Ancak Tayvan'da yürütülmüş bir çalışma sonucunda kırsal ve kentsel yerleşim yerlerinde öğrenim gören öğrencilerin öz-yeterlik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır (Wang, 2013). Bireylerin hedeflerine ulaşmak için belirli bir şekilde performans gösterme yeteneklerine sahip olduğuna dair inancını ifade eden öz-yeterlik düzeyinin (Onyishi & Ogbodo, 2012), kariyer geleceğine dair iyimserliği etkileyebileceği öngörülmektedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma akademik başarı düzeyinin kariyer kararı öz-yeterliliği üzerinde pozitif yönde bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (İlter, 2021). Bu durum öğrencilerin kariyer geleceklerine ve planlarına yönelik

daha iyimser olmalarını sağlayabilmektedir. Dolayısıyla söz konusu çalışmaların dolaylı olarak bu araştırma sonuçlarını desteklediği söylenebilmektedir.

Metropoldeki bir üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kariyer iyimserliğinin, kırsal bölgedeki bir üniversitedeki öğrencilerden yüksek olması yaşanan bölgenin iş imkânlarından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Alt kültür teorisine göre büyük şehirlerde farklı kültürel özelliklere sahip insanların olması bu bölgelerde yaşayan insanların da farklı bakış açılarına sahip olmasını sağlayabilmektedir. Özellikle İstanbul gibi Türkiye'nin her bölgesinden göz alan ve bu nedenle kozmopolit bir yapısı olan bir kentte öğrenim gören öğrenciler sadece çevrelerine ilişkin değil, kendilerine ilişkin de farklı bakış açıları kazanabilmektedir. Böylece farklı niteliklere sahip olduklarını keşfedebilmekte, büyük şehirdeki iş imkânları da seçebilecekleri meslek ve işyeri sayısını arttırdığından kariyer iyimserlikleri de kırsal bölgede öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olabilmektedir.

Öğrenciler üniversite öğrenimine başlarken kariyer gelişimlerine yönelik bir adım atmış olmaktadır. Kariyer gelişimine verimli ve etkili bir şekilde devam edebilmeleri için içlerindeki potansiyelin ortaya çıkmasını sağlayabilecek koşulların oluşturulması gerekmektedir. Bu konuda işletme yöneticilerinin de sorumluluğu bulunmaktadır. İşletmeler için birer çalışan ve yönetici adayı olan öğrencilerin kariyer gelişimlerine yöneticilerin katkıda bulunmaları beklenmektedir. Çeşitli meslek odaları da mesleklere ilişkin ayrıntılı bilgi vererek öğrencilerin kariyer geleceği ve planlamalarına yol gösterici olabilmektedirler. Özellikle kırsal kesimlerde öğrenim gören öğrenciler için daha fazla kariyer bilgilendirmeye dayalı etkinlikler düzenlenmesinin söz konusu öğrencilerin kariyer iyimserliklerini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Kendilerine hitap eden mesleklere yönelen ve kariyerlerini bilinçli bir şekilde planlayan öğrencilerin gelecekte meslek hayatından daha başarılı olabilecekleri ve görev yapacakları kuruma daha fazla katkıda bulunabilecekleri öngörülmektedir.

Bu bulgular, tüm öğrenci nüfuslarına akademik başarılarını destekleyen kentsel ortamlar sağlamak için kentsel bitki örtüsünün, faydaların ortaya çıktığı yerlerde temas sağlayacak şekilde yönetilmesi ve yeşil kentsel ortamlara erişim, deneyim ve kalite açısından kültürel farklılıklar ve eşitsizlikler de dahil olmak üzere faktörlerin belirlenmesi ve ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bunu yapmak, yukarı doğru sosyal hareketliliğin önündeki engelleri zayıflatabilir, avantajlı ve dezavantajlı bireyler arasındaki uçurumları kapatmaya yardımcı olabilir, dolayısıyla daha adil ve sürdürülebilir bir topluma yol açabilir (Hodson & Sander, 2014).

Başarının üst düzeyde olabilmesi için okul ortamının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Böylece çevre, öğrencilerin sadece başarılarını değil aynı zamanda sosyal becerilerini, sağlıklı durumlarını ve ahlaki değerlerini de yükseltebilir (Lawrence & Vimala, 2012).

Bu çalışma farklı koşul ve imkânlarla sahip şehirlerde öğrenim görmeyen öğrencilerin stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserliklerini nasıl etkileyebileceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Çalışma sonuçları özellikle işletme yöneticilerinin öğrencilere yönelik düzenleyecekleri kariyer ve mesleki tanıtım etkinliklerinde öğrencilerin öğrenim gördükleri şehrin özelliklerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğine dikkati çekmektedir.

Çalışmanın sadece iki farklı üniversite öğrencileriyle yapılması kısıtlardan biridir. İlerde bu konuda yapılacak çalışmalar aynı şehirdeki kamu ve özel üniversite öğrencileriyle yapılarak üniversite mülkiyetinin öğrencilerin stres, depresyon, kaygı ve kariyer iyimserliklerini nasıl etkilediği tespit edilebilir.

Çalışmanın öğrencilerin kariyer iyimserliklerinin etkileyen çevresel değişkenlere ilişkin yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Acker, R. v. & Wehby, J. H. (2000). Exploring the social contexts influencing student success or failure: Introduction. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 93-96.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5*. 5th ed. Washington, D.C: American Psychiatric Association.
- Aydın, Ş. (2004a). Otel İşletmelerinde Örgütsel Stres Faktörleri: 4-5 Yıldızlı Otel İşletmeleri Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 1-21.
- Aydın, Ş. (2004b). Örgütsel stres yönetimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 49-74.
- Butler, G. (1993). Definitions of stress. *Occasional paper (Royal College of General Practitioners)*, (61), 1.
- Chithrabha, K. & Kanekar, S. (1995). A comparison of urban and rural students on scholastic and related variables. *The Journal of Social Psychology*, 117-118.
- Conejero, I., Olié, E., Calati, R., Ducasse, D., & Courtet, P. (2018). Psychological pain, depression, and suicide: Recent evidences and future directions. *Current Psychiatry Reports*, 1-9.
- Creed, P. A., Patton, W., & Bartrum, D. (2002). Multidimensional properties of the LOT-R: Effects of optimism and pessimism on career and well-being related variables in adolescents. *Journal of Career Assessment*, 10(1), 42-61.
- Çelik, Y. (2016). *SPSS ile istatistik, biyoistatistik ve modern bilimsel araştırma*. İstanbul: Hünkar Ofset.
- Elie-Dit-Cosaque, C., Pallud, J. & Kalika, M. (2011). The influence of individual, contextual, and social factors on perceived behavioral control of information technology: A field theory approach. *Journal of Management Information*, 201-234.
- Fischer, C. S. (1975). Toward a subcultural theory of urbanism. *American Journal of Sociology*, 1319-1341.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe-yöntem-analiz*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Hammen, C. (2005). Stress an Depression. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 293-319.
- Hodson, C. B. & Sander, H. A. (2014). Relationships between urban vegetation and academic achievement vary with social and environmental context. *Landscape and Urban Planning*.
- İlter, İ. (2021). Lisans öğrencilerinin akademik başarıları ve kariyer kararı öz-yeterliklerinin lisansüstü eğitim niyetlerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 1-13.
- Kalafat, T. (2012). Kariyer geleceği ölçeği (KARGEL): Türk örnekleme için psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 169-179.
- Keller, E. M. & Owens, G. P. (2020). Traditional rural values and posttraumatic stress among rural and urban undergraduates. *Plos one*, 1-17.
- Korkmaz, M. (2005). İlköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 529-548.

- Korte, C. (1980). Urban-Nonurban differences in social behavior and social psychological models of urban impact. *Journal of Social Issues*, 36(3), 29-51.
- Lamb, M. (2012). A self system perspective on young adolescents' motivation to learn English in urban and rural settings. *Language learning*, 62(4), 997-1023.
- Lawrence, A. A. & Vimala, A. (2012). School environment and academic achievement of standard IX students. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 210-215.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer Publishing Company.
- Lewin, K. (1936). *Principles of topological psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Lindorfer, B. (2020). Personality theory in gestalt theoretical psychotherapy: Kurt Lewin's field theory and his theory of systems in tension revisited. *Gestalt Theory*, 29-46.
- Mahan, P. L., Mahan, M. P., Park, N.-J., Shelton, C., Brown, K. C., & Weaver, M. T. (2010). Work Environment Stressors, Social Support, Anxiety, and Depression Among Secondary School Teachers. *AAOHN Journal*, 58(5), 197-205.
- Maina, G., Mauri, M., & Rossi, A. (2016). Anxiety and depression. *Journal of Psychopathology*, 22, 236-250.
- McCracken, J. D. & Barcinas, J. D. (1991). Differences between rural and urban schools, student characteristics, and student aspirations in Ohio. *Journal of Research in Rural Education*, 29-40.
- McInnis, O. A., & Young, M. M. (2015). *Urban and rural student substance use*. Ottawa: Canadian Centre on Substance Abuse.
- Oguztürk, Ö. (2008). Differences in quality of life in rural and urban populations. *Clinical and Investigative Medicine*, 346-350.
- Onyishi, I. E., & Ogbodo, E. (2012). The contributions of self-efficacy and perceived organisational support when taking charge at work. *SA Journal of Industrial Psychology*, 38(1), 1-11.
- Os, J. v., Kenis, G., & Rutten, B. P. (2010). The environment and schizophrenia. *Nature*, 468(7321), 203-212.
- Putwain, D. (2007). Researching academic stress and anxiety in students: some methodological considerations. *British Educational Research Journal*, 33(2), 207-219.
- Ramli, M., Adlina, S., Suthahar, A., Edariah, A., Ariff, F. M., Narimah, A., . . . Karuthan, C. (2008). Depression among secondary school students: A comparison between urban and rural populations in a Malaysian community. *Hong Kong Journal of Psychiatry*, 55-61.
- Robinson, L. (1990). Stress and anxiety. *Nursing Clinics of North America*, 25(4), 935-943.
- Romans, S., Cohen, M., & Forte, T. (2011). Rates of depression and anxiety in urban and rural Canada. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 46, 567-575.
- Rottinghaus, P. J., Day, S. X. & Borgen, F. H. (2005). The career futures inventory: A measure of career-related adaptability and optimism. *Journal of Career Assessment*, 13(1), 3-24.

-
- Serinkan, C., Kaymakçı, K., Alişan, U., & Avcık, C. (2012). Kamu sektöründe örgütsel stres ve kariyer: Denizli'de yapılan bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 21-32.
- Streiner, D. (1994). Figuring out factors: The use and misuse of factor analysis. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 39(3), 135-140.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekokretim-Istihdam-Gostergeleri-2022-49600#:~:text=Lisans%20mezunlar%C4%B1%20i%C3%A7in%20ilk%20i%C5%9F,%2C0%20ay\)%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekokretim-Istihdam-Gostergeleri-2022-49600#:~:text=Lisans%20mezunlar%C4%B1%20i%C3%A7in%20ilk%20i%C5%9F,%2C0%20ay)%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.) adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 12.11.2023).
- Tripathy, M., & Sahu, B. (2021). A comparative study on mental health of rural and urban students. *International Educational Scientific Research Journal*, 7, 67-77.
- Wang, P.-Y. (2013). Examining the digital divide between rural and urban schools: Technology availability, teachers' integration level and students' perception. *Journal of Curriculum and Teaching*, 2(2), 127-139.
- Wang, X., Cai, L., Qian, J., & Peng, J. (2014). Social support moderates stress effects on depression. *International Journal of Mental Health Systems*, 8(1), 1-5.
- Yang, L., & Venezia, S. (2020). The impact of financial aid on associate degree attainment for rural community college students: A comparison of rural, urban, and suburban patterns. *Community College Review*, 48(4), 423-454.
- Yılmaz, Ö., Boz, H. & Arslan, A. (2017). Depresyon anksiyete stres ölçeğinin (DASS 21) Türkçe kısa formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 78-91.
- Zhao, G., Ye, J., Li, Z. & Xue, S. (2017). How and why do Chinese urban students outperform their rural counterparts? *China Economic Review*, 103-123.